

شمارش روزها و سال‌ها از دورترین زمان تاکنون همیشه مبتنی بر حرکات اجرام آسمانی بوده است

مبدأ گاه‌شمارک

ازهرا خلجی | روزنامه‌نگار

مسیر خورشید و ماه، برجسته‌ترین رویدادهای طبیعی است که به‌طور منظم تکرار می‌شوند و برای زمان‌سنجی، مناسب‌ترین عیار هستند. سال هجری شمسی براساس حرکت خورشید محاسبه می‌شود و شامل ۱۲ ماه است که هر ماه متشکل از ۲۹ یا ۳۰ روز است. سال قمری نیز براساس حرکت ماه محاسبه می‌شود و همچنین شامل ۱۲ ماه است؛ اما مدت هر ماه براساس حرکت ماه

تعیین می‌شود. در جوامع پیشامدرن در سراسر جهان از یک ماه قمری، بیشتر به‌عنوان واحدهای زمانی استفاده می‌شد. با وجود این، تقویم رومی، حاوی بقایای یک سال شمسی ۱۰ ماهه پیش از تمدن اتروسکی (اتروسک تمدنی است که از حدود سال ۷۰۰ پیش از میلاد تا میانه‌های سده اول پیش از میلاد در شبه جزیره ایتالیا دوام داشت و همزمان با امپراتوری روم ناپدید شد) بسیار باستانی بود.

اولین‌ها

اولین تقویم‌های فیزیکی ثبت شده، وابسته به توسعه نوشتار در خاور نزدیک باستان، تقویم‌های مصری و سومری عصر برنز هستند. در طول دوره ودایی (دوره ودایی حدود ۱۵۰۰ تا ۵۰۰ سال پیش از میلاد در اواخر عصر برنز و اوایل عصر آهن در تاریخ هند بوده است) هند یک روش پیچیده زمان‌سنجی و تقویم‌ها را برای آیین‌های ودایی ایجاد کرد. تقویم ودانگا در هند باستان براساس مطالعات نجومی در دوره ودایی تنظیم شده و از فرهنگ‌های دیگر مشتق نشده است. تعداد زیادی از سیستم‌های تقویم در خاور نزدیک باستان براساس تقویم بابلی مربوط به عصر آهن هستند که در میان آنها سیستم تقویم امپراتوری ایران بود که به نوبه خود باعث ایجاد تقویم زرتشتی و تقویم عبری شد.

هم‌ترازی

تعداد زیادی از تقویم‌های هلنیک در یونان کلاسیک توسعه یافتند و در طول دوره هلنیستی، تقویم روم باستان و تقویم‌های مختلف هندو را به‌وجود آوردند. تقویم‌ها در دوران باستان، بسته به معرفی ماه‌ها و هم‌تراز کردن سال‌های شمسی و قمری، بیشتر قمری بودند. این بیشتر براساس مشاهدات بود، اما ممکن است تلاش‌های اولیه برای مدل‌سازی الگوریتمی صورت گرفته باشد، همانطور که در تقویم پراکنده Coligny قرن دوم مشهود است.

ژولیوس سزار

تقویم رومی توسط ژولیوس سزار در سال ۴۶ قبل از میلاد اصلاح شد. این تقویم که به تقویم ژولینی معروف است دیگر وابسته به رصد ماه جدید نبود، بلکه از الگوریتمی پیروی می‌کرد که هر ۴ سال، یک روز کبیسه را معرفی می‌کرد. این امر باعث جدایی ماه تقویمی از ماه قمری شد. تقویم میلادی که در سال ۱۵۸۲ معرفی شد، بیشتر تفاوت باقی مانده بین تقویم ژولینی و سال شمسی را اصلاح کرد.

مزایای تقویم چیست؟

تقویم نقش مهمی در جوامع بشری داشته است. آنها به فرد کمک می‌کنند تا روزهایش را تنظیم کند، برای رویدادها آماده شود و زمان را مشاهده کند. با گذشت زمان، انسان‌ها انواع مختلفی از تقویم‌ها را با توجه به نیازهای خود ابداع کرده‌اند، از جمله تقویم مذهبی، کشاورزی و نجومی. از تقویم قمری و شمسی گرفته تا تقویم‌های باستانی و میلادی، این ابزارها به جوامع کمک می‌کنند تا به‌خوبی امور خود را پیش ببرند. پایه پای تکامل جوامع، تقویم آنها نیز مطابق با نیازهای آنها اصلاح شد. این ابزارهای غیرمکانیکی به ردیابی روزها و سازماندهی فعالیت‌های کشاورزی، علامت‌گذاری جشنواره‌های مذهبی و تنظیم رویدادهای اجتماعی کمک می‌کردند.

چرا از تقویم استفاده می‌کنیم؟

پاسخ به این سؤال ساده است. تقویم‌ها برای برنامه‌ریزی رویدادها، قرار ملاقات‌ها یا برنامه‌ریزی برای یک فرد یا شرکت اهمیت بسیار زیادی دارند. آنها به مردم کمک می‌کنند تا بسیاری از ابعاد زندگی خود را در مراددهای شغلی، تحصیلی، شخصی و خانوادگی سازماندهی کنند. اما در اینجا دلایل اساسی اینکه چرا تقویم‌ها جایگاه مهمی دارند را به تفکیک معرفی می‌کنیم.

اهمیت فرهنگی و مذهبی

تعدادی از تقویم‌ها به تعیین تاریخ یا تعیین مناسبت مذهبی و فرهنگی مهم کمک می‌کنند. برای مثال، تقویم مورد استفاده در هند زمان اعیاد مانند دیوالی را پیش‌بینی می‌کند، در حالی که تاریخ‌های ماه رمضان، محرم و صفر و زمان رویداد مهمی چون حج براساس تقویم اسلامی تنظیم می‌شوند.

برنامه‌ریزی کشاورزی

تقویم‌ها در درجه اول برای جوامع کشاورزی مفید بودند. قابل توجه است که کشاورزان مصر باستان از سیستم تقویم قمری و خورشیدی برای تعیین زمان طغیان رود نیل استفاده می‌کردند که برای کاشت محصول مهم بود.

کاربرد نجومی و علمی

برخی از تقویم‌ها بر رویدادهای آسمانی مانند اعتدال و انقلاب تمرکز دارند. به‌عنوان مثال، تقویم ما با محاسبه بسیار دقیق سال شمسی به دست می‌آید.

آغاز گاه‌شماری اسلامی

سر آغاز گاه‌شماری هجری قمری روز جمعه «۱» محرم سال ۱ هجری قمری» (۲۷ تیر سال ۱ هجری خورشیدی) برابر با ۱۶ ژوئیه ۶۲۲ میلادی قدیم (ژولینی) و ۱۹ ژوئیه ۶۲۲ میلادی جدید (گریگوری) است. در واقع مبدأ گاه‌شماری هجری قمری مانند گاه‌شماری هجری خورشیدی، سال هجرت پیامبر اسلام (ص)، سال ۶۲۲ میلادی از مکه به مدینه است. گاه‌شماری قمری در میان اعراب پیش از اسلام رواج داشت و در ابتدا ماهی افزوده به نام نسی نیز وجود داشته که تقریباً هر ۳ سال به نحوی در گاه‌شماری قمری قرار می‌گرفته که ماه‌ها همواره در یک سال خورشیدی قرار بگیرند. اما در سال ۱۰ هجری پس از آمدن آیه‌های ۳۶ و ۳۷ سوره توبه مبنی بر اینکه تعداد ماه‌های سال نزد خداوند ۱۲ ماه است، استفاده از این ماه منسوخ شد.

